

אהרן מגד

תוכחת שווא

לא חלקתי על שום „גורמים“ במאמרי הנ"ל, לא על צבא, לא על ממשלה, לא על מפלגה או תנועה. וכמוכן שלא ייחסתי מידות אלה לאותם „גורמים“. להיפך, בעניין שלילת זכויות, גישול, שעבוד וכד', כתבתי: „אילו היינו עושים כן, לא היינו אנהנו“. דברי היו מכוונים כלפי טון דיבור, התנבאות, הלכירות רוחיים. שיש בהם התעלמות גמורה מזכויות הערבים, חלומות על אימפריה עברית וכו'. הלכירות אלה מוכרים לאל. זמן לא פחות מאשר לי, ודברים בנוסח של „לעזאזל עם כל זה“, ויותר מכן, הוא שמע כמוני, בין היתר, גם יחד עמי, כיוון שאין הוא אחד „הגורמים“ האלה — לא מובן לי על מה יצא קיצוץ כדי לתגן על הלכירות שאין הוא שותף להם אני עליהם דיברתי.

ד. להלן מביא אתרמן — כדי לסתור את דברי כביכול — כמה וכמה ראיות על המדיניות הליברלית של הממשל והשלטונות הצבאיים כלפי האוכלוסיה הערבית בשטחים הכבושים. אין לי מה לומר על כך. יתכן שראה לפניו בכתבו את הדברים ואלה את הנציג הסובייטי בא"ם, או את נציג ר"ק"ה בכנסת, כך, על כל פנים, תצטייר דמותי בעיני קורא „מעריב“ שלא קרא את מאמרי מתוך „ויכוח“ זה אתי.

ה. „או שמא מתכוון אהרן מגד לעתיד לבוא?“ שואל נתן אתרמן.

כן, בעצם לזה אני מתכוון, וכך גם כתבתי: „לראות את כוח הכספית, כוח האלימות, כהכרח־שעת של ימי הירום, ימי מלחמה, לעולם לא כפתרון; לראות את העם השני היושב בארץ כשווה, שיש לרונ עמו כעם שווה, בלשון דרשית בין שני עמים שבגורלם ההיסטורי הועיד להם לשבת בארץ אחת, שלמה“. יתכן שפירושו של דבר אוטונומיה, או פררציה בין שני עמים החיים במדינה אחת. אני מודה שאילו הייתי עומד בחקירה בענין זה, לא היו לי תשובות לכל השאלות, אך אני מתנחם בכך של כל בעלי המתרונות השונים אין תשובות לכל השאלות. קנאותו של אתרמן, שאין לה סבלנות לשום היסוסים, אינה משכנעת אותי. ואני מסופק אם היא משכנעת אחרים, כי במקום להשיב על שאלות היא פשוט דוחה אותן בכעס. מה שברור לי הוא שכפייה איננה פתרון לאורך ימים, וכשם שאין בה צדק, אין בה גם תועלת. ברור לי שעניין מתן הזכויות המלאות לערביי הארץ הוא עיקרון שאין לעבור עליו, וככל שנקדיכ להכריז על כך כן ייטב. בשעתו נתבקשתי לתגום על כרוז, התנועה למען שלימות הארץ, שנתן אתרמן הוא אחד מיוזמיה הצעתי להוסיף פיסקה לכרוז זה הערבי דברים אלה, על הזכויות היסודיות של הערבים היושבים בארץ־ישראל השלמה. מאחר שי הצעתי לא נתקבלה, לא התמתי. גם היוב אני רואה בצער את העובדה שכרוז המתחבר ע"י „אנשי רוח“ דווקא, מתעלם לגמרי מבעייה הקשורה לעניין שלימות הארץ כשני צידיו של מטבע אחד.

ולבסוף — נתן אתרמן מסיים את מאמרו במלים „מסתבר כי הוץ משכרון מנצחים יש גם סחרתולת מוסרית ושכרון של צדקנות. האופנה מחייבת כנראה“.

אם האופנה היא מה שלובשים ברחוב, הרי נדמה לי שלבוש־העוון של אתרמן מתאים הרבה יותר לאופנה המהלכת כיום מאשר הלבוש שלי, השייך לאופנה מיושנת יותר.

כדי לענות על מאמרו של נתן אתרמן „שכרון המוכיחים“, שהתפרסם ב„מעריב“ בערב יום־כיפור, צריך הייתי להביא את מאמרי „על קיומיות יהודית“ שהתפרסם ב„למרחב“ בערב ראש השנה, וישפוט הקורא ביניהם. בעשרת ימי התשובה שבין שני התאריכים, הסטיק נתן אתרמן לעשות בו כיריעה ביד הרוקם, ברצותו מיישר ובריצותו מעקם, במידה כזו — שהבנתי ביתר עמקות את פסוקו בשיר „השומע עברית“, האומר בדבר לשוננו כי „יש בה כטל הרייה ומהות. נפלאה היא מאד“. שלא כנהוג בפולמוסים — גם שלא כדרךנו של נ.א. עצמו — לא טרח אפילו לציין את שם מאמרי, היכן הוסיע ומתי, כך שגם אילו רצה איות קורא ספקן לבדוק מה אמת ומה לא אמת בדבריו, לא יכול היה. כיוון שנתן אתרמן „שומע עברית“ בדרך כלל, לא נותר לי אלא לציין בצער שדוא סילף את דברי, כדי לצור אותם על פי תוכחתו, והציג אותם כמין ממפלט נגד כיבוש שטחי א"י, או מעשי הצבא בהם, או מעשי המדינה, שהוא יוצא להגנתה מפני. אסתק בכמה הערות:

א. בהקדמה למאמרו כותב נ.א. שהוא יוצא נגד עמדת המוכיחים „הטוענים מעל דוכניהם שמאחר שהדרנו לשטחים אלה של יהודה והשומרון והסיני והגולן בדרך המלחמה, הרי שאין זו אלא אוקופאציה צבאית, מרכאה ומשעבדת“.

יתכן שיש „מוכיחים“ כאלה. במאמרי הנ"ל נאמר במפורש, לא במשפט אחד ולא בשניים, שששת הימים החזירו אותנו אל ערש התרבות, המיתוס, ההיסטוריה. החזירו את מלוא המשמעות למלה „מולדת“ שתשע־עשרה שנה היתה כלואה בתוך צינוק מדיני; נאמר שמי שכוטר בקשר המיתית־ההיסטורית הגורלי שלנו לארץ השלמה כולה, „כופר בעצם הציונות ועושה את כל עניין התחייבות שלנו כאן לעניין פרקטי־חומרי“; נאמר שהארץ הייבשת להישאר, שלמה, בגבולותיה ה־היסטוריים.

אם דברים אלה לא היו מובנים דירצכם לאתרמן, הרי ידע אותם מרשימות אחרות שלי באותו עניין, או מפגישות טסוימיות, ונח היה לו, משום מה, להתעלם מיריעה זו. ב. אתרמן כותב על מאמרי הנ"ל ש„עיקרו קטרוג ותוכחה על סילוף הדימוי היהודי הלאומי בידי שכורי הנצחון הקרובים במקומו דימוי חדש הפוטר אותנו (הדגשה שלי — א.מ.), מן הצורך הלא נעים לרחם, לחמול לעזור, דימוי, המטכית בסנוקרת אחת כמה עובדות גיאופוליטיות שלא השתנו ביסודן ואת הסיוט שקדם לששת הימים“.

זהו ציטוט מסולף, שרק מי שאינו קורא עברית כהלכה יכול היה לפרשו כפי שפרשו נ.א. המדובר הוא על דימוי החדש ש„עשה כנפיים בעולם“ כפי שכתוב במאמרי, ופטר לא אותנו, אלא אותבים ושונאים שלנו באומות שונות „מן הצורך הלא נעים לרחם, לחמול, לעזור“ — לנו; וכן גם התמשך מכיוון כלפיהם. מציטוטו של אתרמן יוצא כאילו דימוי זה פטר אותנו מלרחם, לחמול ולעזור לערבים, ושאנו שכחנו עובדות גיאופוליטיות ואת הסיוט שקדם לששת הימים — דבר שההגיון אינו תופסו כלל.

ג. על דברי בעניין הזכויות המניעות לערביי ארץ־ישראל, לא נחסד כי במשפט, כותב אתרמן: „השאלה היא רק זו, אם יש לו זכות כלשהי ליחס מידות אלה (של שלילת זכויות, גישול, שיעבוד וכד' — א.מ.) לגורמים שהוא חולק עליהם“.